

VASASSZONYFA

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés, köszöntő

2. Vasasszonyfa bemutatása - Általános településkép, településkarakter

Fekvése

Településszerkezet kialakulása, gazdasági élet és szerkezet összefüggése

Utcarendszer

Telekszerkezet, telkeken belüli épületelrendezés

3. Örökségünk - A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

Régészet

Műemlékek

Helyi egyedi védelem

Vallási emlék

Történelmi eseménnyel kapcsolatos emlék

Egyéb településképi értékek

Természeti, táji értékek

4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és a településkarakter bemutatásával - településképi szempontból meghatározó területek

Történeti településrész

Átalakuló településrészek

Új beépítésű településrészek

Beépítésre nem szánt terület

5. A településkép minőségi megformálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató, közterületek településképi útmutatója, - utcák, terek, közparkok, közkertek

Történeti, átalakuló, új beépítésű, beépítésre nem szánt településrészre településrészre nézve

Telepítés

Magasság

Tetőforma

Anyaghasználat, színek

Kerítések, térfalak

Kertek

Közterületek településképi útmutatója - Utcák, terek, közparkok, közkertek

6. Jó példák bemutatása: épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés) kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ

A kézikönyv mind a helyben lakó, mind az idelátogató érdeklődő, tájékozódni kívánó emberek számára a település bemutatásával, az értékek megismertetésével tárja fel az épített környezet szépségeit. Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása. Nem típusmeghatározás, hanem a települések egészében fellelhető településszerkezeti, beépítési és építészeti hagyományok, a hagyományt őrző építészeti jelleg meghatározása. A jellegzetes épületek közé a szegényparaszti, paraszt-polgári (pl. a kisvárosi eklektikus polgárház mintára épített épületeket), lakóházakat, üzletházakat, plébánia és lelkészlakokat, régi iskolákat kocsmákat, ipari emlékek közül a malmokat, gabonátárolókat is számbavettük, ezeket a település karakteres építményeinek tekintettük. Az épületek minősítését helyszíni utcaképi és egyes esetekben udvari szemrevételezéssel végeztük és fényképfelvételekkel igazoltuk. Számba vettük a kastélyokat, kúriákat, a volt uradalmi – tehát nem a falu társadalmához tartozó lakó-, és gazdasági – majorsági épületeket, volt cselédházakat, magtárakat stb. A kézikönyv a jogszabály alkotói szerint nem egy merev lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van a környezetével, szomszédjaival, településével. A bejárati kapu, kerítés, a növényzet is meghatározója a települési karakternek ezért fényképfelvételeinken ezekre és a településeken belüli különleges építészeti és tájképi látványokra is tekintettel voltunk.

VASASSZONYFA BEMUTATÁSA

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

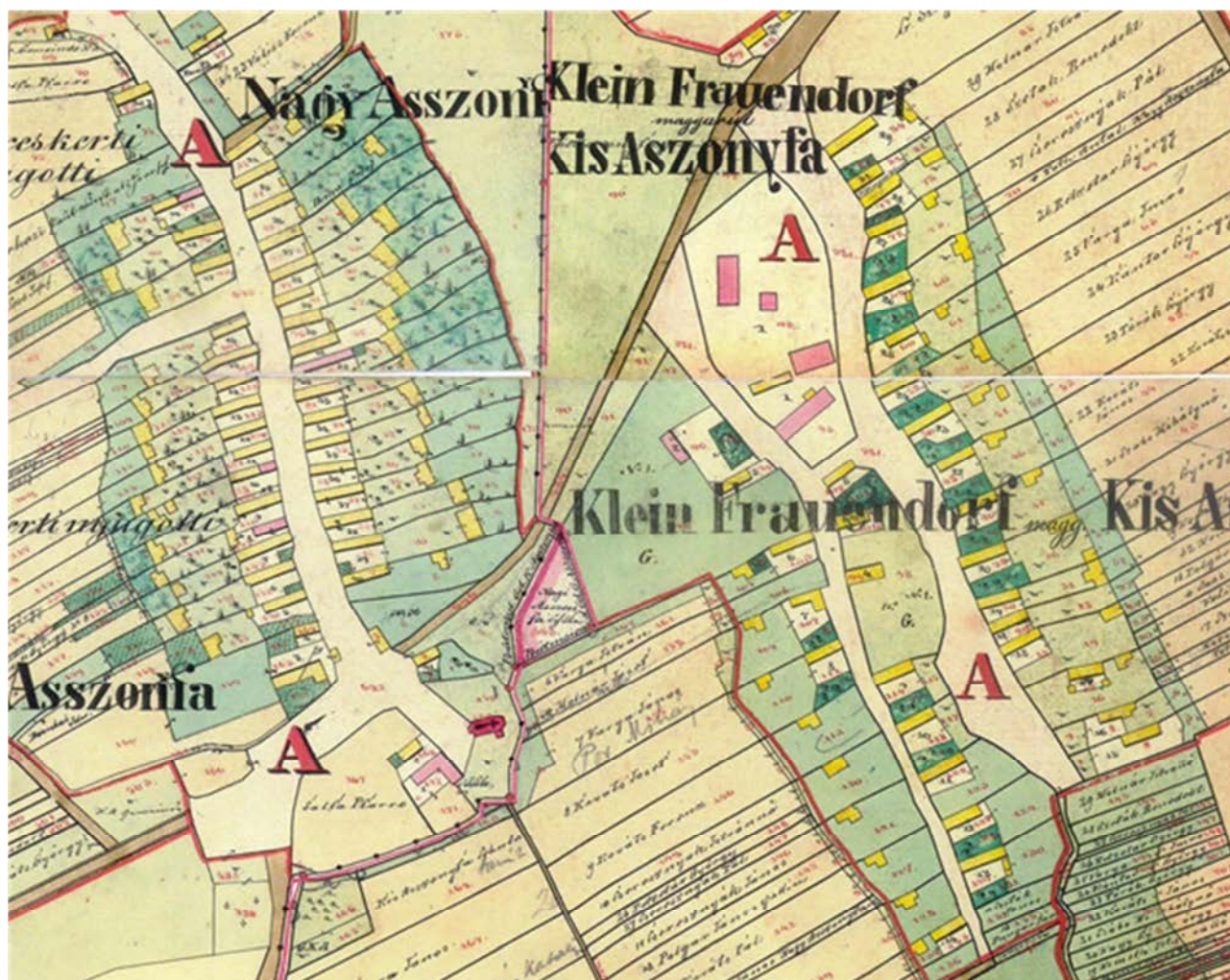
Fekvése

Vasasszonyfa a megye északi felében a Gyöngyös-sík szélén, a Kozár-Borzó-patak több kisebb mellékvize mentén található, melyek közül a legjelentősebb a Surányi-patak. Főutaktól távol, ugyanakkor mégsem kedvezőtlen forgalmi helyzetben, Csepreg és Szombathely városoktól nagyjából egyforma távolságra, 10 km-re fekszik. A felszín vertikális tagoltsága igen csekély, a táj egyhangúan lapos.

Településszerkezet kialakulása, gazdasági élet és szerkezet összefüggése

Vasasszonyfa két község, Kisasszonyfalva és Nagyasszonyfalva egyesítéséből született 1937-ben. Belterületén a Kossuth Lajos utcát kísérve folyik a Surányi-patak., amely a két falufélt elválasztja. A település első okleveles említése 1284-ből származik. Neve alapján kezdetben királynéi birtok lehetett. Kisasszonyfalva és Nagyasszonyfalva nevű része 1937-ben egyesült. Templomának titulusa Nagyboldogasszony. Határában avar kori temetőt tártak fel, melynek leletei a művelődési házban rendezett állandó kiállításon tekinthetők meg. Vasasszonyfa belterületükkel határos két községből olvadt össze: Nagyasszonyfából és Kisasszonyfából. Az 1857. évből származó kataszteri térképen látható jellegzetes telekalakulatok, az utcák vezetése jól azonosítható a mai alaptérképen.

Nagyasszonyfa kifejezetten széles rövid főutcájára (ma a Széchenyi u.) fésűs beépítés a jellemző hosszú házakkal. A telkek belsejében keresztben álló pajtasor van, többnyire a teljes telekszélességet elfoglalva. Az utca déli vége zsák, erre néz a templom.

Kisasszonyfának két párhuzamosan futó főutcája van (a Rákóczi és a Kossuth Lajos utca), az előbbi a patak kíséri. A telkek beépítése hézagosabb, esetlegesebb, a pajtasor sem jellegzetes.

Rákóczi Ferenc utca

Kossuth Lajos utca

A mai földhivatali térképen a Széchenyi utca északi végének keleti oldala jóval tovább épült, ugyanígy a Rákóczi utca nyugati oldala a déli végén. A községen a régi kocsúton halad át a közút, amelynek nyomvonalát a nagyasszonyfai két temető között korrigálták. A tájat az intenzív mezőgazdálkodás jellemzi. A településkülterületénekzöme (88 %-a) mezőgazdasági művelés alatt áll, igen kis része (1 %-a) erdőművelésű, a fennmaradó hányada (11 %-a) pedig kivett terület. A monokultúras szántóföldi táblák egymást váltják fel. Egyhangúságukat oldják a patakokat és az árkokat követő kifejlett bokorfüzesek, füzesek állománya, valamint a gyepgazdálkodású területek. A domborzat sík jellegéből adódóan messze el lehet látni, csak északnyugaton képez vizuális határt a Kőszegi hegység. Egyébként a település több pontjáról is szép látvány nyílik a hegyvonulatra. (lásd a település Fekvése címszónál közölt képet)

A két községrész között tavat alakítottak ki.

A lakosság száma jelenleg 387 fő. Nincs nemzetiség a településen, így a hagyományaikból eredő sajátos épületdíszítés, színezés sem jelenik meg. A településkép tiszta rendezett. A közműellátás teljes, a víz 1989-ben, a szennyvízcsatorna 1994-ben, a gázellátás 1996-ban épült ki, központi szemétszállítás van. Óvoda, iskola nincs, az alsó tagozatosok Söptére, a felső tagozatosok Szombathelyre járnak. Egészségügyi ellátás helyben van A szakellátásokat Szombathelyen lehet igénybe venni. Művelődési ház és könyvtár helyben működik. A községben létesült sportegyesület két szakágban sikeresen működött az elmúlt időben:

- Labdarúgás Megyei III. osztály
- Teke szakosztály két éven keresztül a legmagasabb osztályban a magyar Szuper-Ligában tevékenykedett

Régen a külterület Rumi uradalom volt. Korábban és most is a növénytermesztés és állattenyésztés a jellemző. napjainkban főként a pulykatenyésztés és a sertéstartás a meghatározó. Ma a Barátság MGTSZ majorjában állattartótelep (2 istállóval), ahol pulykákat tartanak és gépüzem található. Valamint a Francsics sertéstelep is üzemel. Külterületi zártkertek, szőlők, pincék nem jellemzőek a településen csupán egy zártkert van.

Utcarendszer

A településen máig elkülönül a korábbi két községrész. Mint már említve lett, Nagyasszonyfa főutcája a Széchenyi utca, Kisasszonyfának két párhuzamosan futó főutcája van a Rákóczi és a Kossuth Lajos utca. A két községrész között halad át DNY-ról ÉK-re tartó irányban a 8639 sz. Szombathely-Csepreg ök. út.

Különösen a Rákóczi F. és a Kossuth L. utca hangulatosak, tipikusan falusias megjelenésű kiültetéssel. Az utca menti zöldsávokat kaszált árkok, karbantartott bejárok, szórványosan és fasorban álló gyümölcsfák, virágágyak alkotják.

A Kossuth L. utcában a zöldsáv a patak mentén kiszélesedik, ahová több sorból álló, szabályos kiültetésű gyümölcsfasorokat telepítettek, amely zöldfelületi szempontból a település jellegzetességének tekinthető.

Telekszerkezet, telkeken belüli épületelrendezés

Mindkét községrész telekszerkezete fésűs, változó szélességű telkekkel, kevés kivételtől eltekintve utcai homlokvonalra épült házakkal. A lakóház többnyire egybeépült a gazdasági résszel. A telkek belsejében lévő pajtasor ma is álló egyedeinek vonala nem szabályos. A telekhatárra merőlegesen állnak hol beljebb a telken, hol kijebb és kitöltik a teljes telekszélességet.

ÖRÖKSÉGÜNK

A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI, TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TELEPÜLÉSKÉPI JELLEMZŐK

Régészet

A vasasszonyfai kamaramúzeum 1989. V. hó 12-én nyílt meg. Az egykori Kis és Nagyasszonyfai községek közötti legelőn elterülő avar kori temetőt 1921-ben fedezték fel, a meginduló bányászás, földhordás során. A temetőt két évszázadon át használták (670-850) erre utal sorossága és az egymásra temetkezettsége. Az utolsó sírokat a IX. század derekán ásták, akkor, amikor a terület politikailag már a frank birodalom egyik keleti tartománya volt. A vasasszonyfai temető jellegzetességeit tekintve, a kislalföldi és a bécsi medencében feltárt avar temetőkkal szoros rokonságot mutat, így az ezekben temetkező közösségeket nagy valószínűséggel ugyanazon néprajzi tömbbe sorolhatjuk.

Műemlékek

Országos műemléki védelem alatt áll
a község római katolikus temploma
(Széchenyi utca 3. sz. 182 hrsz.)?

Helyi egyedi védelem

Vallási emlék

A buszfordulóban lévő 1901-ben állított kőeszület

A temetőben 1901-ben állított kőeszület

Történelmi eseménnyel kapcsolatos emlék

Az I. és a II. világháború hőseire emlékező emlékszóbor

Egyéb településképi értékek

Településképi értékekhez sorolhatóak a különösen szép, igényesen faragott kőkeresztek, kőszobrok. Kedvező látványt nyújtanak, megőrzésüket mindenképpen biztosítani kell.

A temető kert jellegzetes fészületei

Női szobor a templom előtt

Ugyancsak településképi értéknek tekinthető az egykori tűzoltó kocsi, amely megjelenésével hűen ápolja a hagyományokat. Állapota megfelelő.

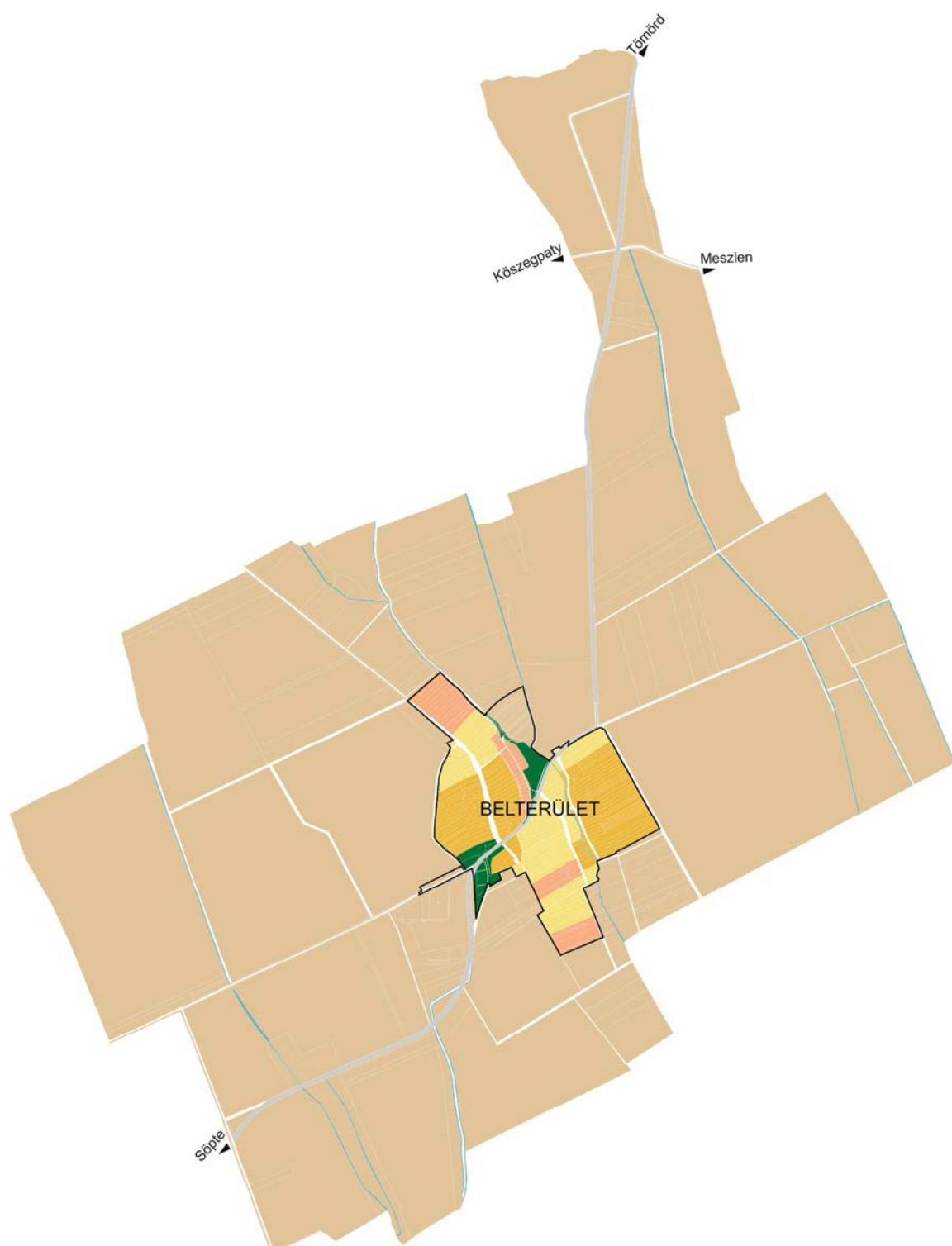
Természeti, táji értékek

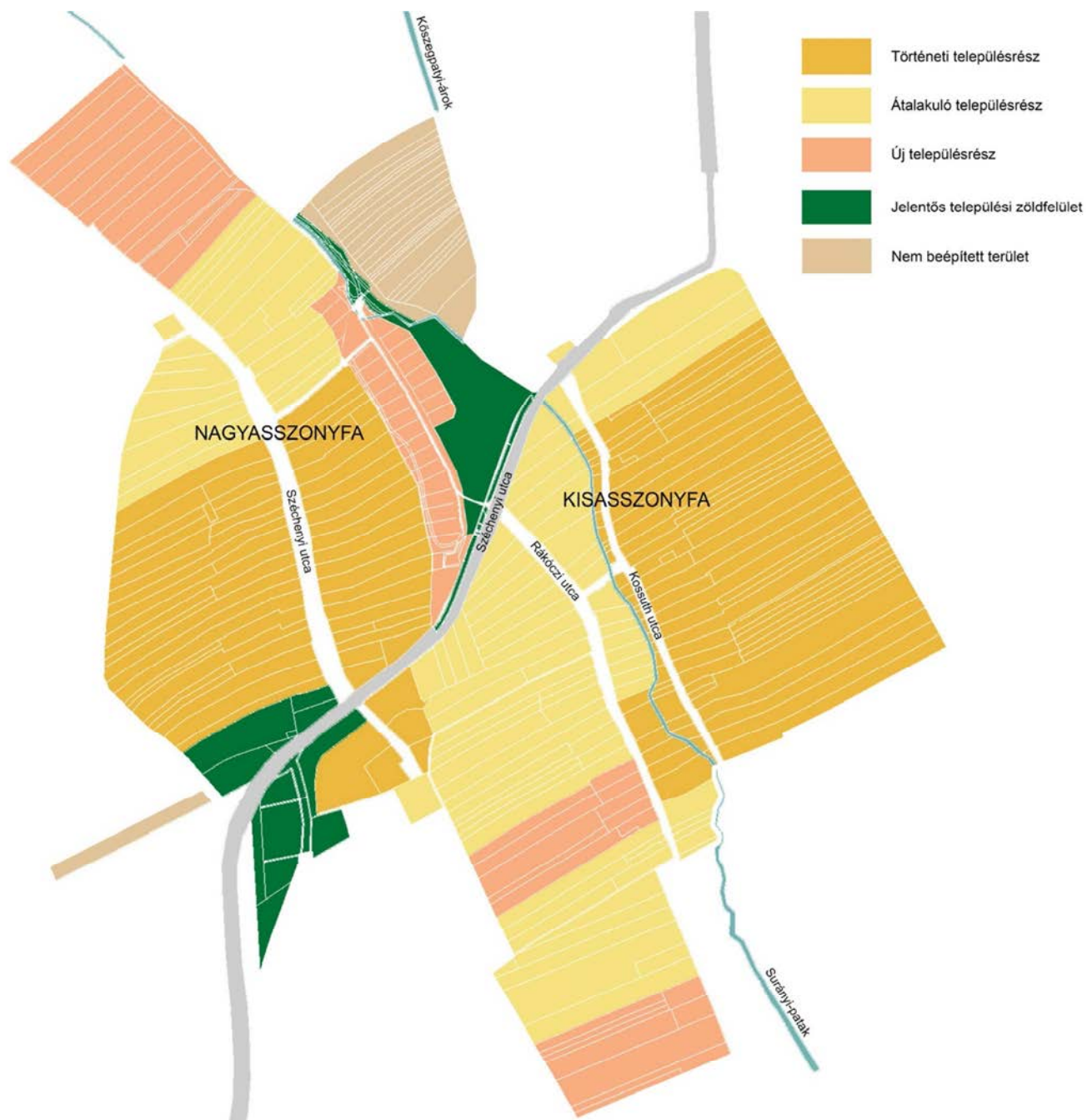

Vasasszonyfa közigazgatási területén sem országosan védett természeti terület, sem Natura 2000 hálózathoz tartozó terület nem található. Nem érinti az Országos Ökológiai Hálózat, valamint a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete sem. Értékes tájképi elemei, látványai azonban vannak. A település körüli táj alföldi jellegű. Messzire el lehet látni. Szemünk a szegélyeken akad meg és időzik el hosszabban. Északnyugaton a Kőszegi-hegység vonulata zárja le a horizontot. Mögöttük tiszta időben az Alpok egyes hegycsúcsai is feltűnnek, amelyek olykor még nyár elején is havasak. A szántóföldek uralta tájon átsuhanó tekintet a füves, bozótos mezsgyéken, keskeny erdősávokon, a település sziluettjén, utakat kísérő fasorokon, minden olyan sávon, folton, ponton pihen meg hosszabban, ahol változás mutatkozik a táj képében. Ajellemzően vidékies látványban harmonikus érzetet kelt egy frissen kaszált, vagy betakarított szántó, rajta a szép sorban elterülő szénával.

**TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŐ
KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, A TELEPÜLÉSKÉP,
ARCULATI JELLEMZŐK ÉS A TELEPÜLÉSKARAKTER BEMUTATÁSÁVAL
TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK**

A település belterületének jellemző szerkezete

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉS RÉSZ

A történeti településrészek az 1856-1860 között készült vármegyei kataszteri térkép figyelembe vételével lettek lehatárolva. Nagyasszonyfa és Kisasszonyfa legrégebben beépült részei elkülönülnek egymástól. Nagyasszonyfán a Széchenyi utca kétoldalas egy templomig lenyúló résszel, Kisasszonyfán a Kossuth Lajos utca a Surányi patakkal ellentétes oldalán egyoldalasán épült be. Itt kis szakaszon a községmaghoz tartozik a Rákóczi Ferenc utca patak felőli házsora.

Széchenyi utca

Széchenyi utca Nagyasszonyfa főutcája

Kossuth Lajos utca Kisasszonyfa főutcája

A beépítési mód oldalhatáron álló. A Széchenyi utcában az épületek formája utcavonalon hajlított ház. A gazdasági épületek többnyire egybeépültek a lakóépülettel, a telek belsejében telekhatártól telekhatárig keresztben álló pajtasor a nyugati házsor mögött még nagy számban megtalálható, a keleti oldalon csak néhány áll még. A Kossuth Lajos utcában csak elvétve tűnik fel. Előkert jellemzően nincs, az épületeket utcafrontra építették. Kivételt képez a Rákóczi Ferenc utcáról nyíló házsor, amelynek 1-2m-es előkertje van. A tetőgerinc többnyire utcával párhuzamos, majd az udvari szárnyon befordul utcára merőleges irányba. A teljes lekontyolás általánosnak tekinthető. A tetőhajlásszög 30-45°. A kerítések változatos anyagúak és formájúak. Előfordul mintázott és áttört táblás betonkerítés is. Több helyen látható az utcai homlokzati síkban épített cseréppel fedett fal, melyben a gyalogkapu nyílik, a végén a szekérbejárat egyik kapuszárnya, a másik szárnyat falazott oszlop tartja. Ezt követően kezdődik a táblás betonkerítés.

ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZEK

A beépítési mód oldalhatáron álló. Az épületek formája elvértve hosszúház, többnyire utcavonalon hajlított ház és egy-két kockaház. A gazdasági épületek egybeépültek a lakóépülettel. Vannak itt is a telek belsejében keresztben álló pajták, némelyik kitölti a teljes telekszélességet. Előkert jellemzően nincs, az épületeket utcafrontra építették. A tetőgerinc zömében utcával párhuzamos, majd az udvari szárnyon befordul utcára merőleges irányba. A teljes lekontyolás általánosan jellemző. A kockaházak sátoztetők. A tetőhajlásszög 30-45°. A kerítések változatos anyagúak és formájúak. Az utcafronton álló, előkert nélküli épületelhelyezés miatt csak a két ház közötti rövid oldalkerti szakaszon van kerítés.

Széchenyi utca, a kétoldalas beépítés déli vége

Rákóczi Ferenc utca

ÚJ BEÉPÍTÉSŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

A beépítési mód oldalhatáron álló. Az épületek formája hosszúház, vagy kockaház. Van néhány utcavonalon hajlított ház is. A kisebb gazdasági épületek egybeépültek a lakóépülettel és oldalhatáron állóan a telek belsejében, keresztben álló kisebb méretű pajta is van néhány. Előkert jellemzően nincs, az épületeket utcafrontra építették. A tetőgerinc hajlított házon utcával párhuzamos, majd az udvari szárnyon befordul utcára merőleges irányba. A teljes lekontyolás általánosan jellemző. A kockaházak sátoztetős. A tetőhajlásszög 30-45°. A kerítések változatos anyagúak és formájúak.

Széchenyi utca déli vége, egyoldalas beépítéssel

Rákóczi utca vége, egyoldalas beépítéssel

A tetőgerinc utcához való viszony egy utcán belül is szakaszonként változó, utcára merőleges, utcával párhuzamos és sátoztetős megoldás egyaránt gyakori. A tetőhajlásszög 30-40°. A kerítések változatos anyagúak és formájúak.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNTTERÜLETEK

Beépítésre nem szánt területek között a legjelentősebb kiterjedésűek a külterületi mezőgazdasági, erdőművelési területek, amelyek megjelenésükkel nagyban formálják a település képét. A szántóföldek nagytábláinak egyhangúságát oldja fel a különböző növénykultúrák váltakozása, a mezsgyerendszer. A jellegzetes vidéki táj képéhez hozzátartozik egy szépen rengő búzamező szélén vadvirágokkal. Emellett fontos elemei a külterületeknek a rétek, kaszálók, amelyek sok esetben mézelő növényekkel vannak telve. Egy-egy mezsgye, erdőszegély vagy rét mentén méhkaptárak sora jelzi, hogy szorgos méhek hada gyűjti a környéken a virágport, amelyből értékes virágméz kerül az asztalra.

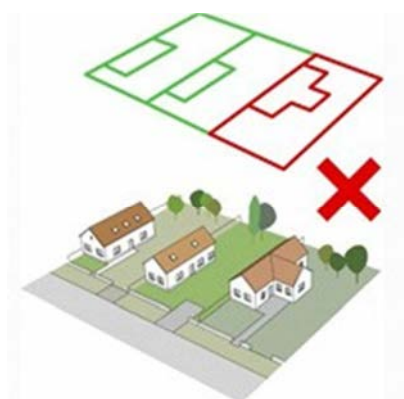
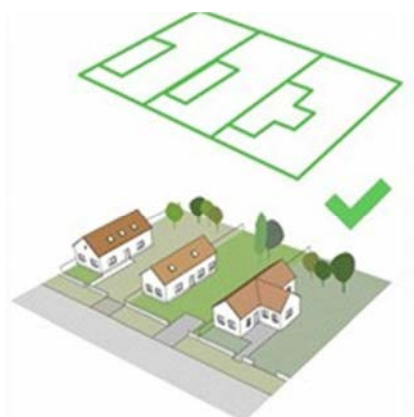

AJÁNLÁSOK A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI MEGFORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

Telepítés

Új beépítés és a lakórész újraépítése esetében az utcaszakaszon meglévő épületek homlokzati síkjához igazodjon a tervezett épületelhelyezése. Az utcai homlokzat szélessége keskenyebb telkeken az országos előírások szerinti oldalkert méretének megtartása mellett lehetséges érték, szélesebb telkeken legfeljebb 12,0m lehet.

Magasság

Új beépítéskor és a lakórész újraépítésekor az utcaszakaszon meglévő épületek magasságához kell illeszkedjen az építendő épület magassága.

Tetőforma

Új épület építéskor a tetőforma és a tetőgerinc iránya az utcaszakaszon kialakulthoz igazodjon, az utcai lakórész átépítéskor pedig az eredetinek mindenben meg kell, hogy feleljen. Ezen a szakaszon tetőtér beépítés esetén amennyiben térdfal nem volt, azt nem lehet alkalmazni, a bevilágítást síkban fekvő tetőablakokkal javasolt megoldani. A tetőhajlásszög 35-45 fok között legyen.

Nem ajánlott az épület túlzottan tördelt, számtalan tetősíkból összeállított fedése.

Anyaghasználat, színek

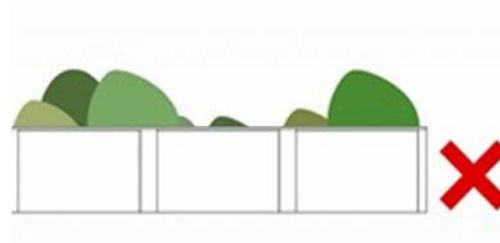
Atörténetitelepülésrészeken hagyományos építőanyagokat kell alkalmazni: simított vakolat, barnára pácolt fa nyílászárók. A tetőhéjázat hagyományos színű cserép lehet. A homlokzatok színezése törtfehér, halványsárga, halvány drapp lehet a hozzáillő színű keretezéssel.

A nyílászárókat a hagyományosnak megfelelően a könyöklőpárkányig kell keretezni, félmagasságban abbahagyni nem ajánlott. A lábazat az utcai fronton kőburkolatú vagy simított beton lehet.

Kerítések, térfalak

Oszlopos, a lábazat felett áttört kerítés építése ajánlott, új simavonalú tömör, zárt nem. Kivétel ez alól a hagyományosan alkalmazott mintás, sok esetben áttört, táblás betonkerítés.

KERTEK

A hagyományos parasztkert idilli hangulatú. A ház körül többszínben pompázó virágok nyílnak egyéni telepítési kedv szerint elegyítve. Az előkert gyakori elemei a rózsák, de fontos része az évelő és egynyári virágágyak is, amelyekben kedvelt fajok a tavasszal nyíló tulipánok, nárciszkok, jácintok, nősziromok, a nyáron virágzó liliomok, lángvirágok, szarkalábak, rozsmaringok, zsályák, legényvirágok, büdöskék, petúniák, lepkevirágok, az őszirózsák. Az ablakokban virágládákban, cserepekben muskátlik virítanak. A cserjék is fontos szerepet töltenek be a kertben: háttérrel adnak, kiemelik egy-egy díszesebb növény szépségét és eltakarják a palástolandó részeket. A falusi kertek cserjéi kevésbé igényesek, mégis mutatós virágaikkal, termésükkel, őszi lombozatukkal vagy éppen örökzöld leveleikkel emelik a kert szépségét. A bokrok közül is a paraszti kertekben gyakran alkalmazottak közül válasszunk. A bejárat, ablakok közelébe, a tornác és a terasz előtt helyet kaphat a babarózsa, a bazsarózsák, levendulák, az árnyékosabb részeken a hortenziák és páfrányok, az oldalhatárokon az orgonák, labdarózsák, mályvacserjék, nyári orgonák. Fenyők telepítésével óvatosan kell bánni, lehetőleg kerüljük a városi kertekre jellemző tuja sövények telepítését. Helyettük inkább virágos cserjékből alakítsunk ki térhatároló cserjesávokat.

A történeti településrészen igyekezzünk megőrizni a hagyományos falusi kertekre jellemző tagozódást - díszes elő- és oldalkert, gazdasági udvar veteményessel, hátul gyümölcsös -, a régi kerti elemeket, mint például a kerek kutakat. Különösen értékes elemei a paraszti kerteknek a gondozott pajták, gazdasági épületek.

Növényalakalmazásnál is számos szempontot kell figyelnünk. Próbáljuk megővni telkünk régi, egészséges fáit, és hozzájuk igazodva ültessük az újabbakat. Vigyázzunk a megfelelő méretekre, hogy a választott növény nérete kisebb se jelentsen fenntartásbeli, funkcionális és egyéb problémákat.

A szépen felújított, fehérre meszelt tornácok képével kontrasztos látványt nyújtanak az élénk színű virágok. Azonban nem csupán a dísnövények nyújthatnak kedvező vizuális megjelenést, a haszonnövények gondos megválasztása, elrendezése is szemet gyönyörködtető lehet.

A kertben fontos az árnyékosabb és napos területek kialakítása. Figyeljünk házunk és kertünk tájolására, és próbáljuk igényeinknek megfelelően hozzá igazítani a kialakítandó funkciókat. A fák között legyenek díszítőek, de a hasznokerti részben főként a különböző gyümölcsfajok - cseresznye, körte, szilva, alma - domináljanak. Ezek között is részesítsük előnyben a környéken jellegzetes régi fajtákat.

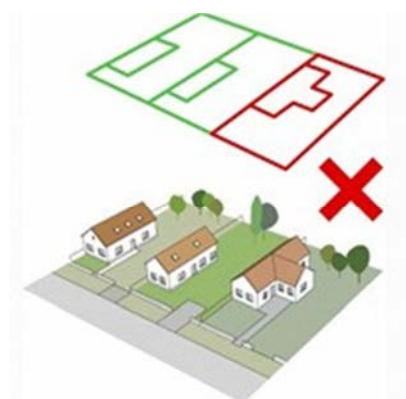
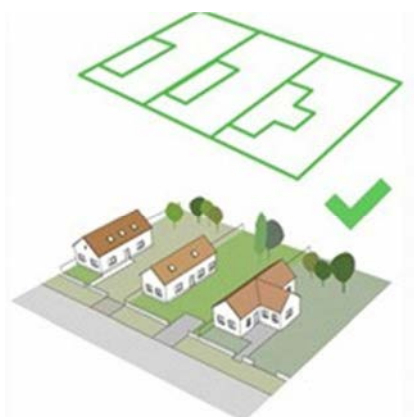
AJÁNLÁSOK

A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI MEGFORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZ

Telepítés

A lakóegység átépítése esetén az előkert méretét az utcaszakaszon kialakultnak megfelelően kell megállapítani. Az utcai homlokzat szélessége keskenyebb telkeken az országos előírások szerinti oldalkertméretének megtartása mellett lehetséges érték, szélesebb telkeken legfeljebb 12,0m lehet.

Magasság

Új beépítés esetében az utcaszakaszon meglévő épületek magasságához kell illeszkedjen az építendő épület magassága.

Tetőforma

A tetőforma és a tetőhajlásszög az utcaszakaszon kialakulthoz illeszkedően határozandó meg. Tetőtér beépítés esetén az utcai tetőfelületen legfeljebb 2 síkban fekvő, vagy függőlegesen álló, tetőhéjazattal fedett kiugró ablaképítmény helyezhető el. A tetőhéjazat hagyományos színű cseréplehet. Nem ajánlott az épület túlzottan tördelt, számtalan tetősíkból összeállított fedése.

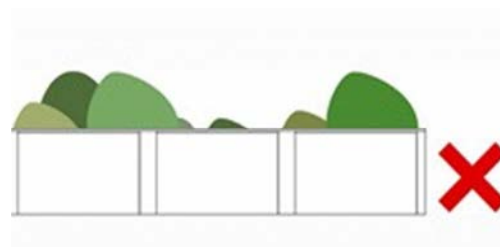

Anyaghasználat, színek

A homlokzaton is az általánosan használt építőanyagokat ajánlott alkalmazni, a lábazattól eltekintve legfeljebb kétféle burkolóanyag használatával. Az élénk, hivalkodó színezés nem engedhető meg.

Kerítések, térfalak

KERTEK

Míg a történeti településrészen a hagyományos háromosztatú kertek a jellemzők, addig az átalakuló településrészen a hagyományosak mellett már egyre több olyan kerttel lehet találkozni, ahol a díszkert funkció hangsúlyosabb, az állattartás, baromfi udvar hiányzik, kisebb a veteményes kerti rész, és gyakran hiányzik a jól elkülöníthető gyümölcsös.

A kert a mindennapi élet színtere. Kapcsolatot és egyben átmenetet képez a természet és az épített világ között. Fontos része az intimitás és reprezentativitás közti összhang megteremtése, a lakók igényének kielégítése, miszerint inkább díszítő vagy inkább haszoncélok vezérlik kialakítását. A díszes kertrészbe bátran válasszunk évelőket, hagymásokat, egynyáriakat, melyeket kis cserjékkel, esetleg örökzöldekkel kiegészítve tehetünk még mutatósabbá. A megfelelő összhang megteremtésére figyeljünk a fajok választásakor, de ne féljünk a színes virágkavalkád kialakításától se. Egy szép előkert lehet kissé homogén színösszeállítású, de egyben változatos is, illetve lehet egymással harmonizáló, de mégis nagyon eltérő színű is. Egy szépen rendezett porta nem csak figyelemfelkeltő, hanem gondozójának öröm, felüdülés is, aki nem csak a munkát látja benne, hanem lelkesedéssel műveli és ápolja.

Kertünk összhangjának elérése nem csupán a növények kiválasztásánál fontos. Az egyes építmények, mint például kerti kiülők, kis szaletlik és egyéb elemek annál szebben mutatnak, minél inkább hasonló kialakításúak az épülethez, a kert jellegéhez. Ezen összhang elérhető formavilág tekintetében vagy a felhasznált anyagok terén. Például, ha a házon domináns burkolóelem a fa, a téglá, akkor szerencsés, ha a kerti építmények fő anyagát is ezek képezik. Ezen kívül színvilágukban is legyenek hasonlóak.

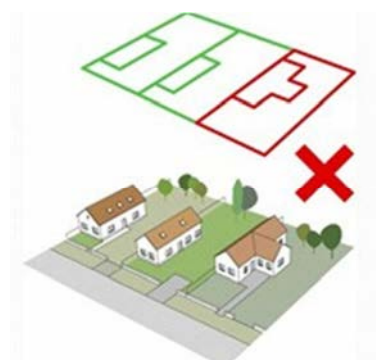
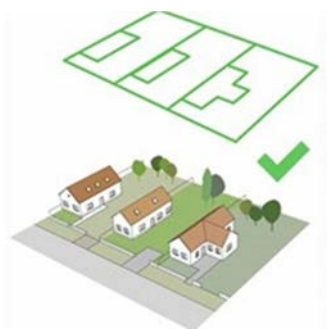
AJÁNLÁSOK

A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI MEGFORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

ÚJ BEÉPÍTÉSŰ TELEPÜLÉSRSZ

Telepítés

Az épületeket oldalhatáron állóan kell elhelyezni. Az előkert mérete egy utcaszakaszon belül azonos legyen.

Tetőforma

Tömegformálás tekintetében falusias környezetben a túlságosan tagolt összetett forma nem ajánlott.

Anyaghasználat, színek

Tetőfedéshez hagyományos cserép színű anyag használandó, a homlokzatok élénk, hivalkodó színezése nem engedhető meg.

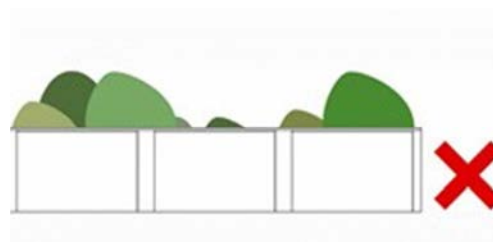

Magasság

Kerítések, térfalak

Tömör, zárt kerítés építése nem javasolt.

KERTEK

Új építésű házakhoz egy kicsit modernebb kert illik. Ez nem azt jelenti, hogy nem alkalmazhatunk hagyományos kerti elemeket, akár kutakat, hanem a vonalvezetés, a kialakítás, megformálás harmonikusan illeszkedjen az épülethez. Bátran alkalmazzunk örökzöldeket, amelyek az év minden szakában díszítenek. A modernebb kertekben megjelenhetnek már a díszfűfélék is. Ügyeljünk rá, hogy a választott növények színe passzoljon egymáshoz és a házhoz. Akkor a legszebb a kert, ha teljes az összhang. Figyeljünk arra is, hogy az egyes fajok ne nyomják el a másikat. Például, ha túl sok örökzöldet, akár tuját ültetünk, akkor az ok egy idő után nagyon sűrű, összefüggő sövényt képeznek, melyek korlátozzák a kert többi részére nyíló rálátást. Erősen növekedő, domináns fajok kiszoríthatják a gyengébbeket, ezért vigyázzunk ezek kiültetésénél.

Mindenki mást tart fontosnak kertjében. Van, aki inkább veteményesnek használja, van aki „gyűjteményes kertnek”. Ez utóbbi is fontos érték, különösen, ha szépen, gondosan összeválogatott fajokat, fajtákat helyezünk egymás mellé. Így egységes rendszerben, egymást kiegészítve jelennek meg alkalmazott növényeink. Ügyeljünk a habitusukra is. Túl sok csüngő ágú fajtát ne ültessünk, mert egyben tekintve komor képet nyújthatnak. Laza ágrendszerű, határozottan ég felétörő, elterülő példányokkal kiegészítve nagyon markáns kertrészeket kaphatunk, melyek között az egyöntetű gyepfelület tisztásként jelenik meg.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

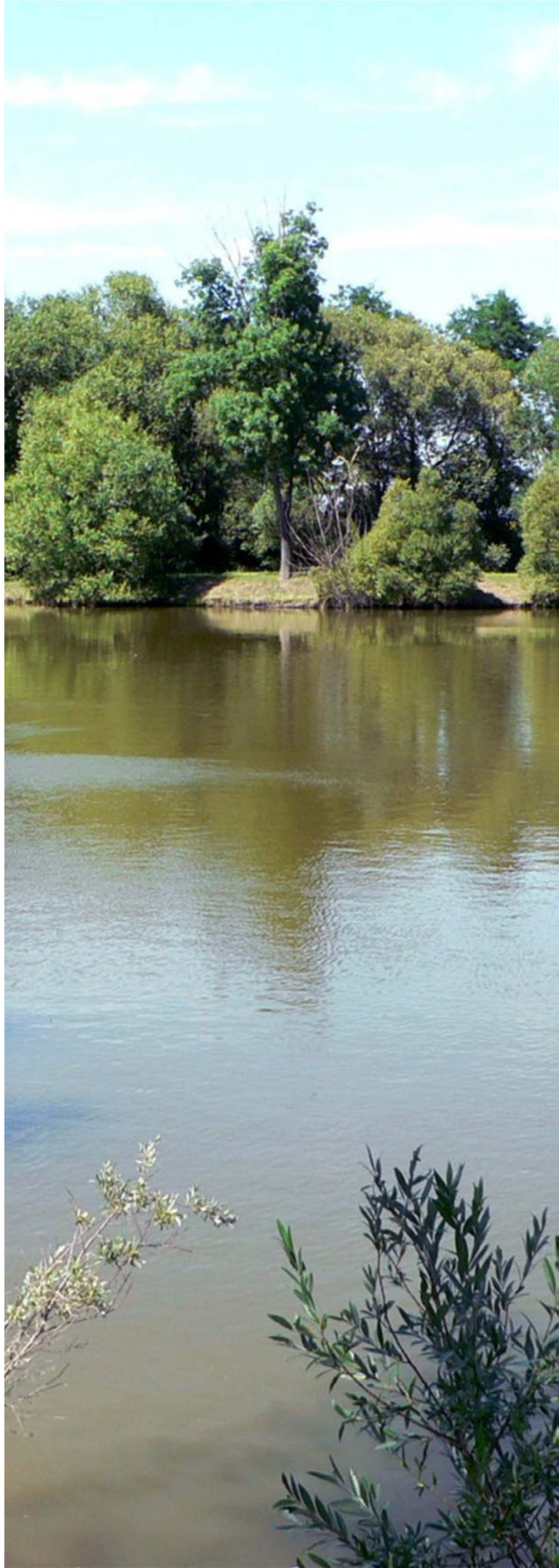

A szántóföldi művelésre kedvezően hat a kisebb-nagyobb fás, cserjés sávokkal való tagolás. A nagyobb táblák közötti erdősávok növelik a terület fajgazdagságát, élőhelyet nyújtva számos növény- és állatfaj számára, változatosabbá teszik a táj képét, tagolnak, s nem utolsó sorban mikroklimájukkal, és szélirányba történő telepítés során szélmérséklő hatásukkal védik a veteményt. A jelentősebb földutak fásításának több évszázadra visszanyúló hagyományai vannak. Erre a célra gyakran telepített fafaj volt a vadgesztenye, a kislevelű hárs. A főbb földutak fásításával nemcsak kellemesebbé tehetjük a rajtuk való közlekedést, hanem kedvezőbb látványok kialakulását is elősegíthetjük. Külterületen lehetőleg kerüljük az idegenhonos fajok telepítését és ahol tudjuk akadályozzuk meg ezek megtelepedését, elterjedését.

KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA

UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

Egy település életében kiemelten fontos a közparkok, közkertek, közhasználatú zöldfelületek szerepe. Ugyan egy faluban van lehetőség a szabadban való időtöltésre, hiszen erre megfelelő alapot nyújt a kert, a közeli erdők, rétek, mégis szükség van a közösségi terekre, amelyek egy része lehetőleg minél „zöldebb” legyen. Vasasszonyfa szerencsés e tekintetben, hiszen egy látványos tó tölti be ezen szerepet. Vonalvezetése természetközeli jelleget kölcsönöz a vízfületnek, amely partján a különböző korú fa- és cserjefajok üde képet festenek és tükröződnek a víz színén. Nem szabad elfeledkezni az ökológiai vonatkozásokról sem. Számos vízhez, vízparthoz kötődő állatfaj élőhelye is egy ilyen terület. Tehát egyszerre gyönyörködhetünk a tó minden évszakban más-más jellegű megjelenésében, növényvilágában és állataiban.

Utcák, terek kialakításánál elsődleges szempont az egységes, karakteres utcakép megalkotása. Ennek elérése érdekében igazodjunk a már kialakult arányokhoz. Széles utcakeresztmetszet esetén törekedjünk a minél „zöldebb” kép megteremtésére. A burkolt úttest és járda között igazi felüdülést jelent egy kiterjedt zöldsáv jelenléte. Itt alkalmazhatunk kisebb cserjéket, évelőket, amelyekkel színesíthetjük a látványt. Kisebb burkolt pihenőterek létrehozásával, egységes utcabútorzat - padok, hulladékgyűjtők, kerékpártartók, információs táblák - elhelyezésével nagyban segítjük a harmonikus utcakép kialakulását. Vasasszonyfa esetében kevés utcabútorzat jelenik meg a közterületeken.

A közterületi kiültetések nem feltétlenül kell, hogy előre megtervezettek legyenek. Kis falvak szépségét többek között a változatos, mindenki által hozzátett érték, „szép” adja. Bátran ültessünk évelőket, hagymásokat, egynyáriakat az utcára, amelyeket megfelelően kombinálva, gazdag virágdísz lesz jutalmunk az év során. Természetesen ügyeljünk a harmóniára is, az utca összhangjára, egységére. A nem túl harsogó, egyszerű, vagy akár változatos, de harmonikus utcai kiskertek egymást erősítve díszítik a települést, ami az átutazók, számára is kedvező benyomást kelt, hiszen szépen gondozott, „rendes portákat” lát maga előtt. Fontos hangsúlyozni a gondozottságot. A házak előtti közterületeket legalább olyan gondosan kell ápolni, mint a saját kertünket. Az átutazó vagy az ideérkező első benyomását meghatározza, hogy milyen látvány tárul szeme elé, milyen kép fogadja.

Sorfák alkalmazása során több tényezőt is figyelembe kell vennünk. Egyrészt fontos ismerni a terület jellegét, tulajdonságait, illetve az ültetendő fafaj igényeit: mennyire tűri a szárazságot, érzékeny-e betegségekre, kórokozókra, vannak-e különleges igényei? A megfelelő növények kiválasztásánál és alkalmazásánál figyelni kell aközlekedésbiztonsági szempontokra, a légvezetékekre, a földben lévő közművezetékekre, valamint szem előtt kell tartani a szükséges utcai őrsvérvényt. Ez utóbbi főként szűk utcák esetében lényeges. Az egyes utcákban nem csupán dísnövényekből alkothatunk fasorokat, jellegzetes gyümölcsfákból is lehet igényes közterületi kiültetést létrehozni, hiszen minden évszakban más-más képet nyújtanak, virágukkal, lombjukkal, termésükkel, eltérő habitusukkal is díszítenek. Ebben az esetben viszont törekedjünk a fenntartási problémák elkerülésére: ne a legforgalmasabb utcákba telepítsük a sok-soktermést hozó fajokat. A növények kiválasztásánál szempont legyen az ellenállóság kérdése is, hogy az egyes betegségek, kártevők ne okozzanak a fák életében meghatározó károkat. Hasonlóan kertjeinkhez, az utcára is a környéken jellegzetes fajok, tájfajtaik közül válogassunk. Az utcafásításoknál azonban kerüljük az örökzöld fenyők túlzott használatát, amitől az utca képe túlzottan ünnepélyes, kissé komor hangulatúvá válhat.

Néhol azonban helyet kaphatnak az örökzöldek is az utcafásításban. Elsősorban olyan utaknál, utcáknál amelyek valami látványosságra akarják felhívni a figyelmet. Vasasszonyfánál ilyen a templomhoz vezető út.

Vasasszonyfa esetében különösen szép, értékes képi elem a Kossuth utca déli végének széles zöldsávja, amelyben különféle gyümölcsfák - elsősorban szilvafák - sorakoznak. Mindenképpen megőrzendő elem, nem csupán látványa miatt, hanem jellegét tekintve is hozzátartozik a településhez, annak múltjához. Mind kertjeinkben, mind a közterületeken meg kell előzni az idegenhonos inváziós fajok megtelepedését és esetleges terjedését, hiszen ezek kiszorítják a honos növényeinket. Ennek érdekében figyelni kell a különböző rendeleteket, előírásokat.

FÉNYSZENNYEZÉS

Napjaink egyre fokozódó jelensége a fényszennyezés, a túlzott ki- és megvilágítás. Az alapvető biztonsági szempontok és a funkcionális szerepkör kielégítése, betöltése mellett egyre hangsúlyosabb az esztétikai élmények képzése is. Ennek során egyre több és több, minél inkább erős fényerejű fényforrásokat alkalmazunk olyan helyeken is, ahol feltétlen szükség nincs rá. A fényszennyezés elsősorban az élővilágot érinti kedvezőtlenül: megzavarja az egyes éjszakai állatok természetes életmódját. Természetesen nem szabad elfeledkeznünk a csillagos égboltról sem, mely túlzott kivilágítás esetén nem élvezhető. Gondoljunk csak nagyvárosainkra, kisvárosaink főként sűrűn beépített részeire, ahol az erős éjszakai fény miatt nem csodálhatjuk az égboltot. Vidéken, faluhelyen mennyivel könnyebb a helyzet, hiszen ott gyéresebb beépítéssel, közvilágítással, kevesebb üzlettel arányosan kisebb az éjjeli pluszfény jelenléte. Mindez viszont csak akkor érvényesül, ha megtartjuk a javasolt előírásokat, hiszen a vidéki települések is könnyen átalakulhatnak a városokat jellemző negatív irányba, melynek megelőzése a mi feladatunk.

Kerüljük el az 500 nanométernél rövidebb hullámhosszúságú fényt tartalmazó hideg, fehér fényű világítást. Ügyeljünk arra is, hogy a világítótestek mindig az aktuálisan megvilágítandó elemre, elemekre irányítsák a fényt, "ne szórják" feleslegesen más irányba. Az utcákat lehetőségeinkhez mérten egyenletesen világítsuk meg, viszonylag kicsi intenzitással. Érdeemes a kültéri világítást a használat idejéhez igazítani. Ennek értelmében azon órákban, mikor nagyon kevés, vagy akár elenyésző a használat, sokkal kevesebb fényre van szükség. A fénykibocsátás csökkentésével jelentős megtakarítások érhetők el.

JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

**ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK (AJTÓK, ABLAKOK, TORNÁCOK,
ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS) KERÍTÉSEK,
KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA**

JÓ PÉLDÁK - ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

Szépen karbantartott régi ház

Új ház és kerítése

Kerti homlokzata

Újjáépített kút

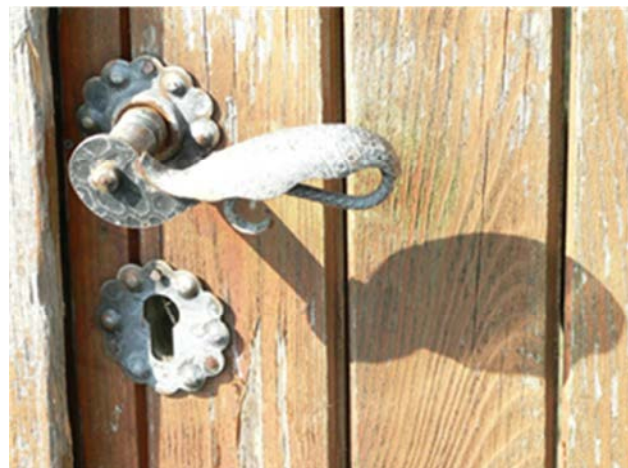
Megőrzött pajta oromzat

JÓ PÉLDÁK - ABLAKOK

JÓ PÉLDÁK – ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

A településen alapvetően a kő, tégl, fém és fa anyagok dominálnak. Szépen megkomponálva megfelelő összhangban hatnak. A kő vagy téglakerítés és a fakapu illeszkedésére, egymás mintáihoz történő alkalmazkodásra mindenképp figyelni kell. Látványos megjelenést kölcsönöz a fakapunak egy rusztikus, fém kilincs és zár. Az anyagok között nem szabad elfeledkeznünk a tornácokról sem. Ezek, a téglából rakott elemek homogén, egységes színükkel kiemelkednek környezetükből.

JÓ PÉLDÁK - KERÍTÉSEK

JÓ PÉLDÁK - KERTEK

JÓ PÉLDÁK - ZÖLDFELÜLETEK

IMPRESSZUM

Vasasszonyfa Község Önkormányzata megbízásából

Készítette:
Godavszky Beáta
Szily Adrien
Varga Dalma

Fotó:
Godavszky Beáta, Szily Adrien

Vasasszonyfa, 2017.